

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TLHAHLOBO TŠA NGWAGA LE NGWAGA TŠA
BOSETŠHABA**

KEREITI 3

DIPALO - SEPEDI

SETE 2: MOHLALA 2012

TLHAGO GO TŠHOMIŠO YA MEHLALA YA MAPHEPHE A NGWAGA LE NGWAGA TŠA BOSETŠHABA (ANA)

1. Tebelelo ka kakaretšo

Diteko tša ngwaga le ngwaga tša Bosetšhaba (ANA) ke Kelo ya semmušo ya mafelelo yeo e lekolago tsebo le mabokgoni ao barutwana ba mphato wa 1-6 le 9 ba swanetšego go di tšweletša mafelelong a mphato wo mongwe le wo mongwe.

Go thekga Kelo yeo barutwana ba e hwetšago go tšwa sekolong, le go netefatša gore barutwana ba hwetša boitshepo bjo nyakegago gore ba tšee karolo go tšwelela go Kelo ya ka ntle, diphanele tša barutiši le ditsebi tša dithuto ba hlama mehlala ya maphephe a dipotšišo tša melekwana ao barutiši ba ka a šomišago go ruta dithuto tša Dipalo le Maleme.

Mehlala ya maphephe a dipotšišo tša melekwana ye e hlamilwego go lebeletšwe mošomo wa kharikhulamo wa kotara ya 1, 2 le 3 ya ngwaga gomme molekwana wa ANA wa mphato wo mongwe le wo mongwe o šetše o filwe dikolo. Mehlala ya maphephe, go balwa le melekwana ya ANA ga di fetole tsela yeo barutiši ba elago barutwana nako le nako, fela di thuša go tšwetša kelo ya sekolong pele.

2. Sebopego sa mehlala ya dipotšišo

Mehlala ya maphephe e diretšwe go laetša dithekniki goba ditaele tša go fapafapana tšeo di šomišitšwego ge go elwa mabokgoni goba tsebo. Mohlala, mabokgoni goba tsebo ya diteng tše dingwe e ka elwa ka go šomiša (dipotšišo tšeo barutwana ba kgethago karabo ya maleba go dikarabo tšeo di filwego, goba yeo ba kgomagantšhago mantšu, ba feleletše mafoko, dipaterone bj.)

Ge barutiši le barutwana ba ka hwetša mehlala ya dipotšišo tšeo di botšišitšwego ka mekgwa ya go fapafapana, fela karabo e le ye tee, ba swanetše go kwešiša gore se se dirilwe ka boomo gomme barutwana ba swanetše go araba dipotšišo ka moka. Barutiši le barutwana ba swanetše go kwešiša gore se se diretšwe gore barutwana ba arabe dipotšišo tša mehlala wa lephephe. Go ba fa mekgwa ye e fapanego ya thekniki le setaele sa go botšiša dipotšišo go fa barutwana boitshepo bja go ngwala meleko/melekwana.

3. Kgokagano le didirišwa tše dingwe tša go rutwa le go ithuta

Dipotšišo tše dingwe tša mehlala wa lephephe di kgokagantšhitšwe ka boomo le dipuku tša barutwana tša go šoma, go lebeletšwe mphato wo o itšeng wa maleba, e le go leka go hlagiša tswalano le kamano ya maleba.

Mehlala ya lephephe e beakantšwe go lebeletšwe dinyakwa tša go tšweletšwa ka gare ga Setatemente Sa Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mphato wa R-12, Setatemente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo Mphato wa R – 3, le Setatemente sa Protokholo le Kelo ya Bosetšhaba.

Ditokomane tše ka moka, gommogo tše dingwe tšeo dikolo di ka bago le tšona di bopa pankya ya maleba ya go nona ya didirišwa, go thuša barutiši ka peakanyo ya dithuto tša letšatši ka letšatši le mokgwa wa go hlama le go ngwadiša barutwana Kelo ya semmušo. (Kelo ya go ithuta).

4. Naa mehlala ye ya maphephe e ka šomišwa bjang?

Ge mehlala ya maphephe a mphato wo o itšego le thuto di kgobakantšhitšwe go sehlopha se tee, morutiši ga a swanela go fa barutwana gore ba arabe ka nako ye tee. Morutiši o swanetše go kgetha mehlala ya dipotšišo tšeo di lebanego le thuto yeo e beakantšwego ka nako ye e abilwego.

Ka hlokomelo kgetha dipotšišo tše itšego go tšwa go mehlala ya maphephe a dipotšišo goba sehlopha sa dipotšišo tšeo di laolegago di ka šomišwa magatong a go fapana a go ruta le go ithuta ka tsela ye e latelago.

Morutiši a ka šomiša ditselana tše:

- 4.1. Mathomong a thutwana bjalo ka teko ya **diagnostiki** go tseba bokgoni le mafokodi a barutwana. Diagnostiki e swanetše go fa barutwana dipolelo tša bokgoni le mafokodi a bona, le go thuša morutiši go hlama dithutwana tša maleba tšeo di laetšago mafokodi le go kgohlagantšha bokgoni. Teko ye ya diagnostiki e ka fiwa barutwana bjalo ka mošomo wa gae go boloka nako ya go fa ditaelo ka phapošing.
- 4.2. Nakong ya go ruta teko ya **formatife** e fiwa barutwana go lekodišiša ge barutwana ba tšweletša bokgoni le tsebo yeo e letetšwego ge thutwana e rutwa go ya pele, le go hlokomela gore ga go morutwana yoo a šalelago morago.
- 4.3. Mafelelong a thuto goba dithutwana tše dintši tša go fapana, bjalo ka teko ya **sammative** e fiwa barutwana go lekodišiša ge barutwana ba hweditše kwešišo gomme ba kgona go bontšha bokgoni le tsebo yeo ba ithutilego. Barutwana ba swanetše go hwetša dipolelo tša bona gomme morutiši a bone gore naa barutwana ba hloka thušo ka dikarabo dife tša thutwana.
- 4.4. Magatong ka moka barutwana ba swanetše ke go lekolwa go ya ka dithekniki tša go fapana tša mehuta ka moka ya dipotšišo, bjalo ka go kgetha karabo ya maleba, go tlatša karabo sekgobeng seo a se filwego, go fa karabo ka lentšu, bj.bj. Ge diteko tša **diagnostiki** le **formatife** di ka ba tše kopana go ya ka palo ya dipotšišo tše di filwego, fela ya **sammative** e tla akaretša dipotšišo tše dintši go lebeletšwe dithuto tšeo di rutilwego ka nako yeo. Taba ya bohlokwa ke gore barutwana ba hwetše nako ya go ithuta go araba dipotšišo tša moleko wa go swana le ANA.

5. Memorantamo le ditšhupatsela tša go araba dipotšišo

Mohlala wa dikarabo tša go fapafapana tšeo di letetšwego di laeditšwe mo go memorantamo. Barutiši ba swanetše go gopola gore memorantamo wo o ka se ke wa ba lapiša ka ge el le wa maleba. Maikemišetšo a memorantamo wo ke gofa barutiši tlhahlo e botse ya mokgwa wo barutwana ba ka fago dikarabo tša go fapafapana ka gona. Barutiši ba swanetše go tsenelela le go fa moputso ka mokgwa wa go amogelela le go putsa dikarabo tša go fapana go ya ka kwešišo ya barutwana.

6. Phethagatšo ya kharikhulamo

Go bohlokwa kudu gore kharikhulamo e swanetše go phethagatšwa ka moka mphatong wo mongwe le wo mongwe. Mehlala ya maphephe ya mphato ka moka le thuto ga di emele kharikhulamo ka moka, fela di laetša tsebo le bokgoni bjoo bana ba ka bo laetšago kotareng ya 1, 2 le 3 ka ngwaga. Mošomo

wo barutwana ba swanetšego go o rutwa o laeditšwe ka gare ga Setateme sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo (SEPHOLEKE/CAPS).

7. Mafetšo

Maikemišetšo a Lefapa la Thuto ke go tšwetša kgatelopele ya magato le boleng bja bokgoni bja barutwana go mabokgoni a maleme le dipalo. Lefapa la thuto le šomiša ANA bjalo ka sedirišwa sa go lekola ge e le gore bokgoni bja barutwana bo a hlatloga, bo eme felo go tee goba bo a theoga. Dilete le dikolo di swanetše go fa barutiši thekgo le go didirišwa tšeo di hlokegago go dira gore thuto le go rutwa di hlatloge. Ka go šomiša mehlala ya maphephe a ANA bjalo ka didirišwa tšeo di tla thušago barutwana go ba le tsebo ya mekgwanakgwana yeo dipotšišo di ka botšišwago ka gona. Ge mehlala ya maphephe e ka dirišwa gabotse e ka thuša barutwana goba le tsebo le mabokgoni a go ithuta ao a okeditšwego ka mokgwa wa maleba gomme ba šoma gabotse diithutong tša bona le molekong wa ANA wo o tlogo.

DINOMORO, DIOPHAREIŠENE LE DITSWALANO.

1. Tlatša dinomoro tšeo di tlogetšwego.

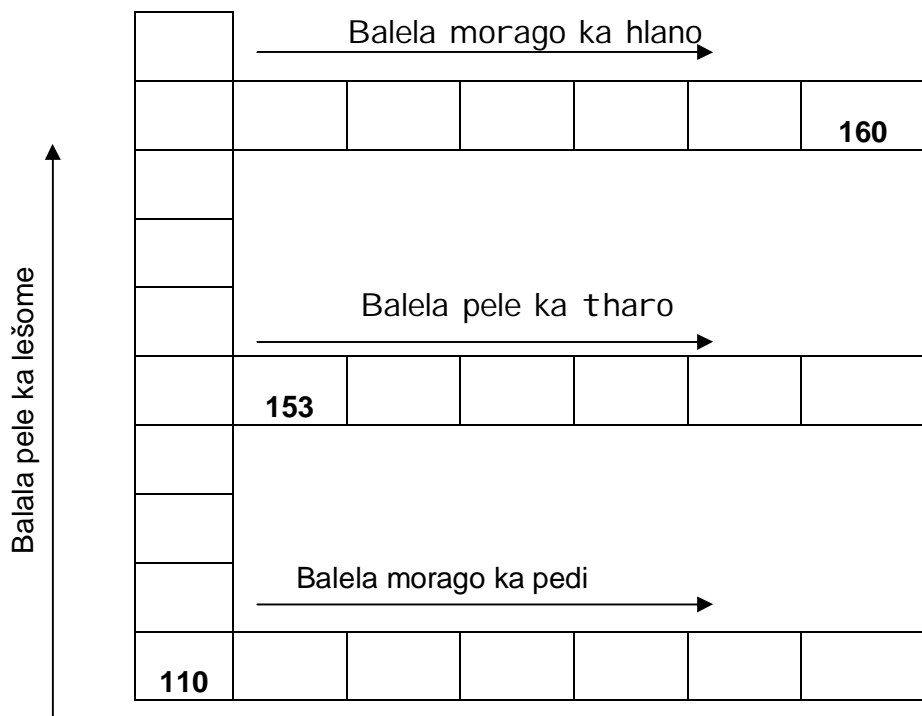
a.	497					492							485
b.	210				250								330
c.	385							350					325
d.	398		402								418		
e.	399				387				375				363
(f)	144	148										188	

2. Ngwala dinomoro tšeo di tlogetšwego

(a) 900; ____; ____; ____; 500; ____; ____; ____.

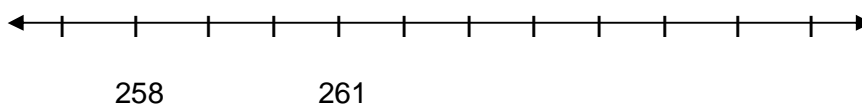
b. ____; 200; 250; ____; ____; ____; ____; 500

3. Feleletša .

4.

4 Ngwala 268 maemong a maleba mo mothalopalong.

5. **Feleletša nomoro paterone ye gomme o bolele gore o šomišitše molawana ofe.**

150 ; 250; 350; ____ ; ____ ; ____ ; ____ ; ____.

6. **Na ke mothaladi ofe wa dinomoro wo o nago le tatelelano yeo e nepagetšego?**

a. 48; 51; 55; 59; 63;

b. 48; 52; 56; 60; 64;

c. 48; 53; 56; 59; 62;

d. 48; 50; 54; 58; 62;

7. **Thala mothalo go lebantšha nomoropalo le leina la yona.**

250	Lekgolo lesomešupa
117	Lekgolo masometharo senyane
8	Makgolopedi masomenne tshela
246	Makgolopedi masomehlano
139	seswai

8. **Ngwala dinomoropalo tša maina a.**

a. Makgološupa masometshela pedi.

b. Makgolosenyane masomeseswai nne.

c. Makgolotshela senyane

9. **Ngwala maina a dinomoro tše.**

a. 235 _____

b. 100 _____

c. 183 _____

10. **Ngwala nomoro palo le leina la nomoro yeo e tlogo gare ga**
- a. 138 and 140 _____
- b. 189 and 191 _____
11. **Ngwala nomoro palo le leina la nomoro yeo e tlogo pele ga**
- a. 245 _____
- b. 139 _____
- c. 89 _____
12. **Ngwala nomoro palo le leina la nomoro yeo e tlogo pele ga**
- a. 149 _____
- b. 273 _____
- c. 54 _____
13. **Ngwala nnete goba maaka**
- a. $10 + 6 < 6 + 10$ _____
- b. $50 - 49 = 60 - 59$ _____
- c. $38 > 19 + 18$ _____
14. **Tlatša > goba < goba = go dira lefoko leo le nepagetšego.**
- a. 304 ____ 340
- b. 499 ____ 500
- c. 222 ____ 221
15. **Ngwala dinomoro tšeo o di filwego go tloga ka ye nnyane go fihla ka ye kgolo.**
- a. 112, 211, 212, 122, 221 _____
- b. 320, 230, 330, 220, 302 _____
- c. 462, 246, 426, 424, 266 _____

16. Ngwala dinomoro tšeo o di filwego go tloga ka ye nnyane go fihla ka ye nnyane.

a. 112, 211, 212, 122, 221 _____

b. 320, 230, 330, 220, 302 _____

c. 462, 246, 426, 424, 266 _____

17. Ageletša tlhaka ya karabo yeo e nepagetšego.

A $216 > 340$

B $38 + 2 = 20 \times 2$

C $18 \times 0 = 18 + 0$

D $221 < 212$

18. Ngwala boleng bja dinomoro tše di thalatšwego.

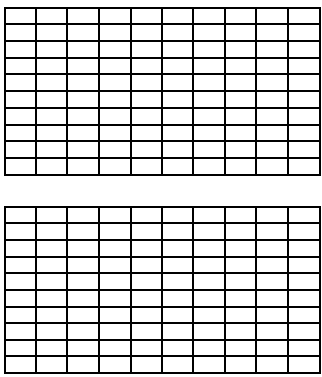
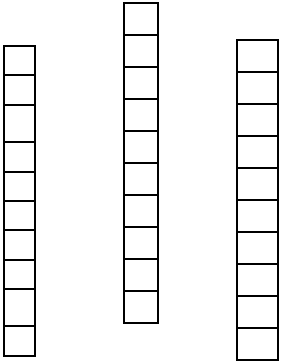
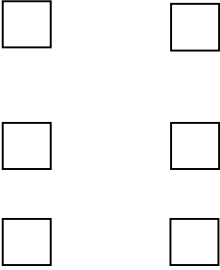
a. 483

b. 251

c. 306

d. 128

19. Lebelela foraima ya ka tlase gomme o arabe dipotšišo tše di latelago.

Makgolo	Masome	Metšo
		

- a. Nomoro yeo e nago le makgolo a 2. Masome a 3, le metšo e 6 ke _____.
- b. Na ke metšo e me kae yeo e swanetšego go ngwala ka kholomong ya metšo?
- c. Mo go nomoro ye 236 go na la makgolo a _____, masome a _____ le metšo e _____.
- d. Na ke masome a makae ao a swanetšego go ngwala ka kholomong ya masome?
- e. Na ke metšo e me kae ka gare ga setena sa lekgolo?
- f. Na ke masome a ma kae ka gare ga setena sa lekgolo?

20. **Ngwala nomoro ya go ba le:**

- a. Metšo e 4, makgolo a 3 le masome a 0.
- b. Masome a 6, makgolo a 0 le metšo e 3.
- c. Makgolo a 2 le metšo e 22.
- d. Metšo e 416.

21. **Ngwala** $300 + 10 + 5$ ka mokgwa o bonolo.

22. **Ripaganya 485** ka mekgwa e mebedi ya go fapana.

23. **Feleletša**

- a. Go nomoro 63 go na le makgolo a _____, masome a _____ le metšo e _____.
- b. Go nomoro 258 go na le makgolo a _____, masome a _____ le metšo e _____.
- c. Go nomoro 306 go na le makgolo a _____, masome a _____ le metšo e _____.
- d. Go nomoro 440 go na le makgolo a _____, masome a _____ le metšo e _____.

24. Thala mothalo go lebantšha dinomoro le karabo ya tšona.

$50 + 20 + 5$	360
$200 + 120 + 20 + 7$	75
$300 + 60 + 0$	444
$400 + 40 + 4$	347

DIOPHAREIŠENE KA DINOMORO TŠE DI TLETŠEGO: GO HLAKANTŠHA, GO NTŠHA, GO ATIŠA LE GO AROLA.

1. Feleletša ditafola tše.

a.

Nomoro gabedi	Nomoro	Seripa sa nomoro
	31	
	162	
	406	

b.

Nomoro	Nomoro kgauswi le 10
152	
75	

2. Ngwala nnete goba maaka .

a. $100 \text{ gabedi} = 200$ _____

b. Seripa sa 55 = 22 le seripa _____

c. 64 kgauswi le 10 ke 70 _____

d. $400 + 0 + 6 = 460$ _____

3. Hlakantšha dinomoro tše ka go di ripaganya.

a. $219 + 137$ _____

b. $259 + 45$ _____

c. $236 + 114$ _____

4. **Šoma dinomoro tše ka go hlakantšha**
- a. $207 + 95$ _____
- b. $199 + 129$ _____
- c. $83 + 138$ _____
5. **Hlakanšha ka go aga 10 wa go latela.**
- a. $333 + 67$ _____
- b. $107 + 183$ _____
6. **Ripaganya o ntšhe dinomoro tše nnyane.**
- a. $175 - 59$ _____
- b. $194 - 137$ _____
7. **Ntšha ka go ripaganya dinomoro ka moka.**
- a. $377 - 134$ _____
- b. $294 - 152$ _____
8. **Šomiša mokgwa wa go ripaganya go hwetša karabo.**
- a. 13×5 _____
- b. 17×4 _____
9. **Šomiša mokgwa wa go hlakantšha ka go ipoeletša.**
- a. 6 tše lesomepedi _____
- b. 5 tše lesome nne _____
10. **Šomiša mokgwa wa go ntšha ka go ipoeletša..**
- a. $54 \div 6$ _____
- b. $72 \div 9$ _____

11. Šomiša mokgwa wa go ripaganya go hwetša karabo.

a. $70 \div 10$ _____

b. $48 \div 8$ _____

1. **THAROLLO YA BOTHATA (PALO KA MANTŠU).**

a. šoma phapano gare ga 499 le 163.

b. šoma palo ka moka ya 216 le 93.

2. Busi o na le memabolo e 125. O fetiša Vusi ka memabolo e 82. Na Vusi o na le memabolo e me kae?

3. Ida o rekile phakete tše 2 tša malekere tša go swara malekere a 120 ka gare ga phakete e tee. O file mogwera wa gagwe malekere a 96. Na o šetše ka malekere a ma kae?

4. Barutwana ba mphato wa 3 ba topetše dipamišana tša marotho go kgoboketša tšelete. Ba topetše dinomoro tše: Mphato wa 3A – 86, 3B – 123, gomme 3C – 219. Na ba topetše dipampišana tše kae ka moka ge di hlakane?

5. Bašemane ba tshela ba tšeere leeto la go namela thaba ka dipaesekela. Mošemane o mongwe o tšeere leotwana la tlaleletšo. Ge ba fihla kampeng, ba thoma go bala maotwana ka moka. Na ba badile maotwana a ma kae ka moka ge a hlakane?

6. Peter o na le dipere tše 5 le dikherote tše 40 go abela dipere ka go lekana. Na pere e nngwe

7.
 - a. Mma o abela basetsana ba 2 malekere a 41 ka go lekana. Na mosetsana o mongwe le o mongwe o tla hwetša malekere a ma kae?
 - b. Molemi Mphahlele o na le dikgogo tše 4 le mae a 49. Na o tla abela kgogo e nngwe le e nngwe mae a ma kae ka go lekana gore di a alamele?
 - c. Mary le bagwera ba 2 ba abelana ditšhokolete tše 22 ka go lekana. Na o mongwe le o mongwe o tla hwetša ditšhokolete tše kae? Na go tla šala ditšhokolete tše kae?

GO HLAkantšHA O ŠOMIŠA TšHELETE.

1. Thabo le mmagwe ba ile mabenkeleng go reka dilo tša letšatši la gagwe la matswalo. Ba rekile malekere a 20 ka 25c le lengwe le le lengwe, dikuku tše 14 ka R2, 50 e nngwe le e nngwe, dikhone tše 20 ka R1,50 e nngwe le e nngwe le dinomaphodi tše 12 ka R5 ye nngwe le ye nngwe. Na ba somešitše bokae kamoka?
2. Lebenkele la Annie la matšoba le rekiša matšoba a. Kwalakwatšo ya yona ke ye:

Diroses	R10,00
Ditulipi	R5,00
DiLilli	R3,50
Dipoppi	R1,50
Diviolete	R2,20

- a. Na rose e 1 le dilili tše 2 ke bokae?
- b. Ge o ka reka ditulipi tše 3, wa patela ka R20,00 na o tla hwetša

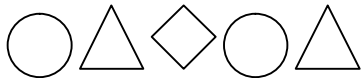
tšhentšhi ya bokae?

3. Lebo o rekisa dipheta tseo a di dirago mafelelong a beke. O rekisa pheta e tee ka R4,00. Mo thuše go šoma

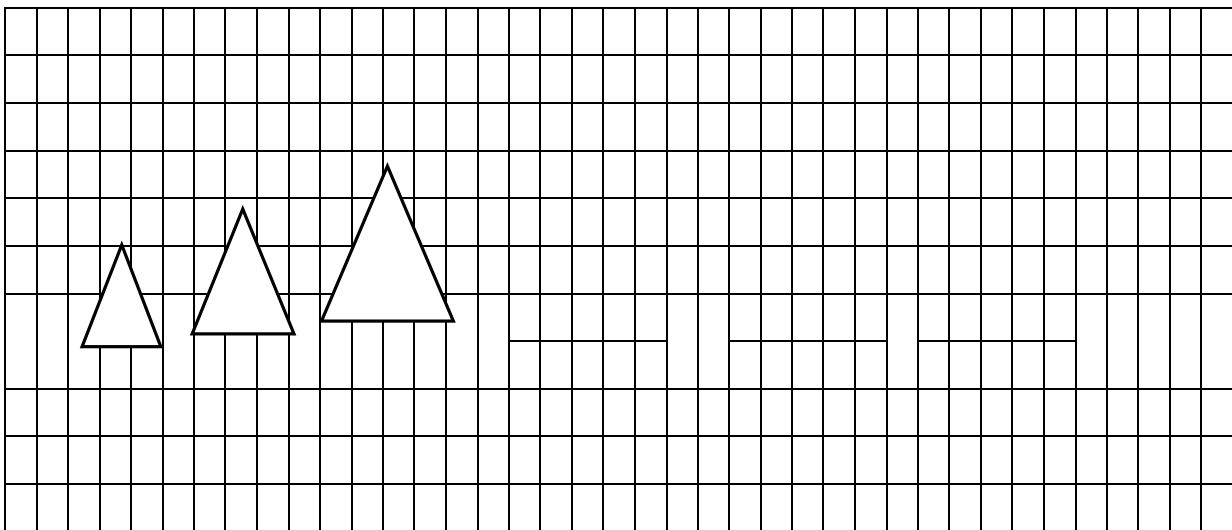
Palo ya dipheta	1	2	3	4	5	10	20
Theko ka diranta	4	8					

PATERONE LE DIFANKENE

1. Thala diswantšho tše dingwe tše 3 go paterone ye ya go ipoeletša.

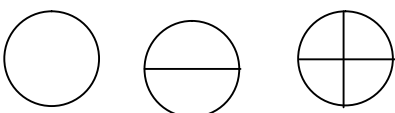
2. Thala dišwantšho tše 2 tša go latela mo go paterone ye.

3. šomiša dibopego tše go dira paterone ya gago.

4. Thala šešwantšho sa go latela go tšwela pele ka paterone.

5. Ngwala dinomoro tše pedi tšeo di latelago. Ngwala molawana wo o šomisitšego.

a. 360; 363; 366; ____; ____.

b. 440; 444; 448; ____; ____.

6. Lebelela tatalano ye. Ageletša tlhaka ya karabo ye e nepagetšego.

500, 550, 600, ____, 700, 750, 800.

A 610

B 650

C 620

D 690

7. Sassy o dira dipheta tša molaleng. O šomiša meruka e 10 go dira pheta e tee.

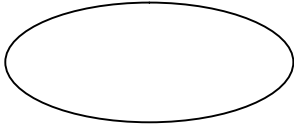
Lebelela tafola gomme o tlatše dinomoro tšeo di tlogetšwego.

Nomoro ya dipheta tša molaleng	1	2	3	14	
Nomoro ya meruka	10	20	30		500

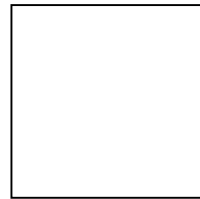
SEKGOBA LE SEBOPEGO.

1. Ageletša tlhaka ya karabo yeo e nepagetšego. Na go diboepgo tše nkgokolo ke efe?

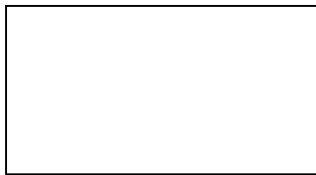
A.

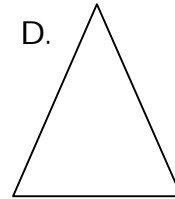
B.

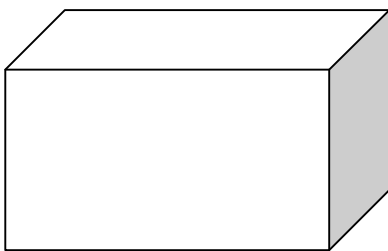
C.

D.

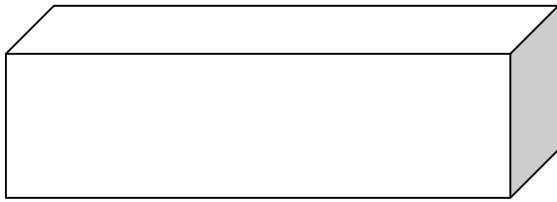

2. Na leina la sebopego seo se khalarilwego mo godimo ga prisima le bitšwa eng?

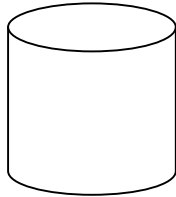
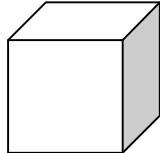
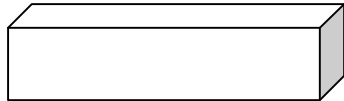

- A khupe/Cube
- B khutlonne thwi
- C prisima ya khutlotharo.
- D silintara

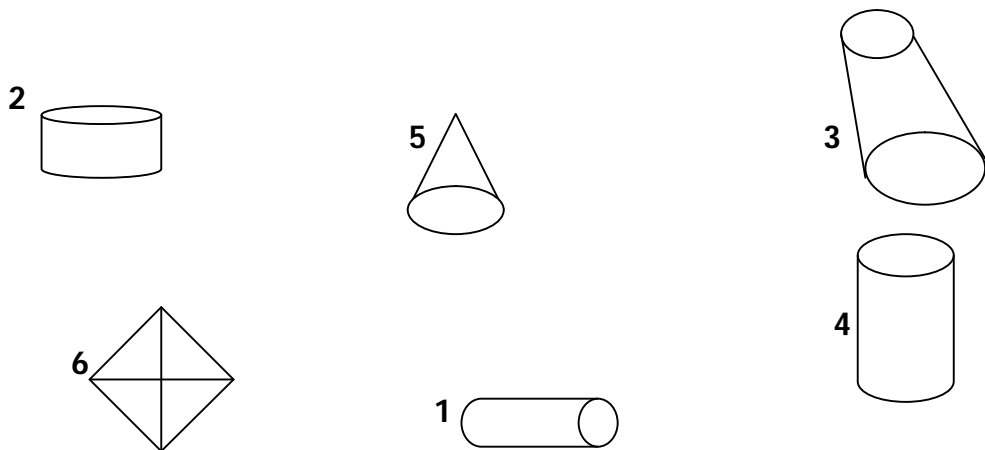
3. Na prisima ye e na le difahlego tše kae?

4. Thala mothalo go lebantšha dilo tša 3 D le maina a tšona.

	<p>nkgokolo</p>
	<p>setena sa khutlonne</p>
	<p>Khube/Cube</p>
	<p>silinta</p>

5. Ngwala dinomoro tša dibopego tseo e lego disilintara.

_____;

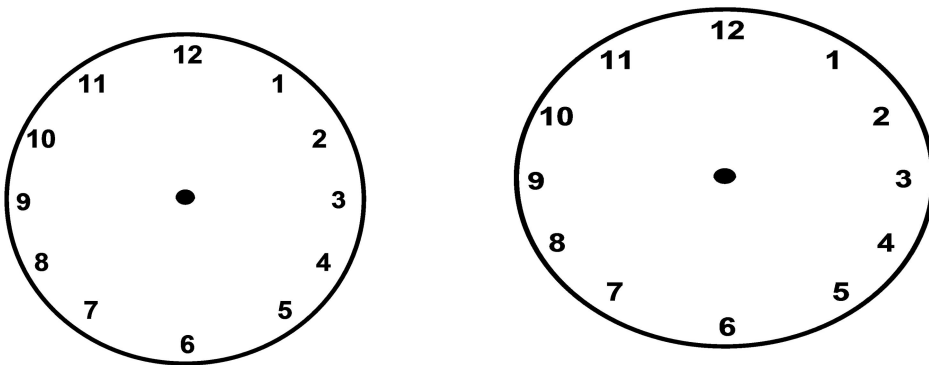
KELO

1. Ngwala nako ye e laetšwago ke dišupanako tše.

_____;

2. Thala manakana go ye nngwe le ye nngwe ya dišupanako tše.

Metsotso e 15 go ya go iri ya 7

Metsotso e 25 go ya go iri ya 5

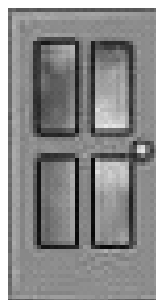
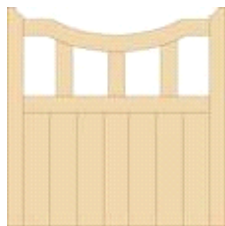
3. Feleletša: Mo go šešupanako sa dijithale, Metsotso e 25 pele ga iri ya 3 e ngwalwa e le _____
4. Matena a thoma ka 12:00 go fihla ka 12:45. Na matena a tšea metsotso e me kae?

5.

Mei						
M	L	L	L	L	M	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Piet o belegwe ka di 8 tša Mei 2000 gomme Nomusa o belegwe ka di 22 tša Mei 2000. Na Piet o feta Nomusa ka bo kae?

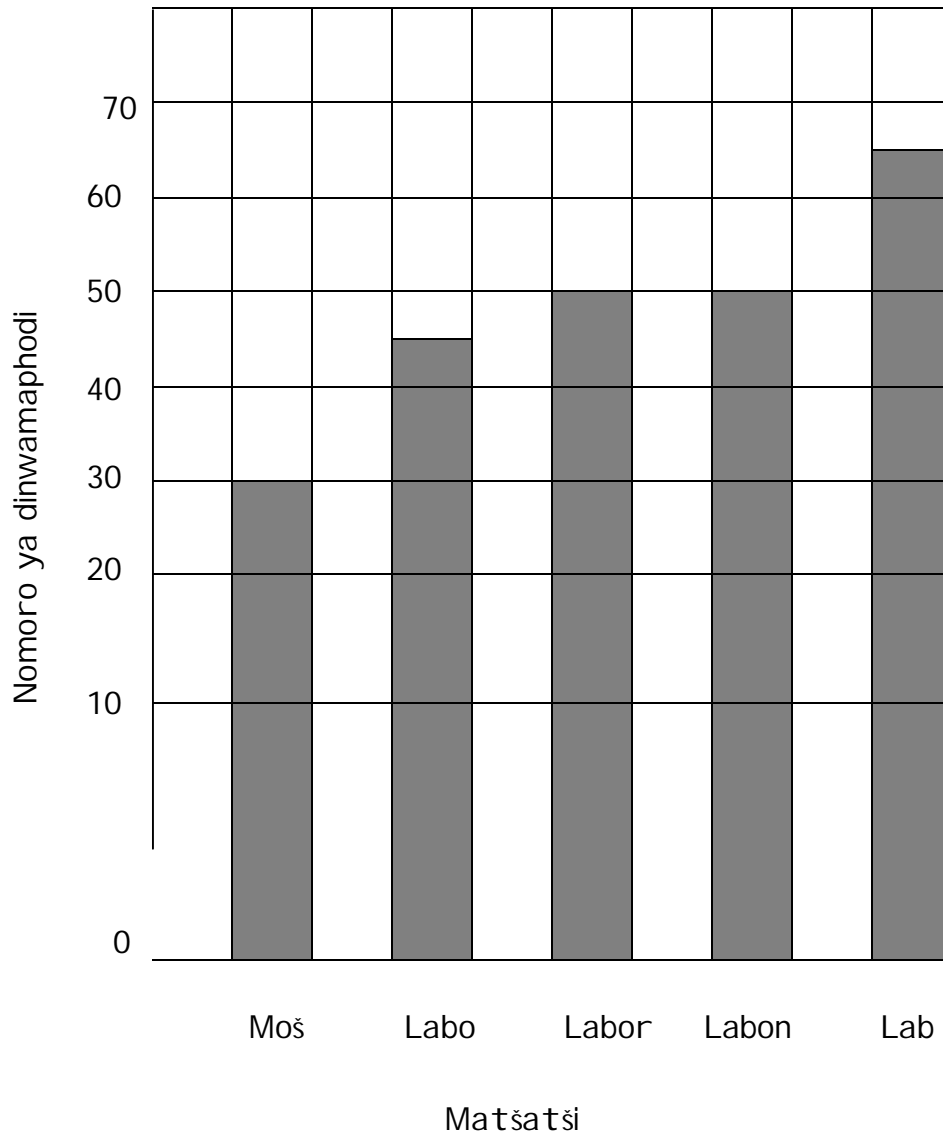
6. Šomiša rula ya di sentimetara go ela kgorwana le lebati.
- a. Na botelele bj a kgorwana ke bo kae?
- b. Na bophara bj a lebati ke bofe?

TŠHOMIŠO YA DATA

1. Bar kerafo ye e bontšha palo ya dinwamaphodi tšeo Siphona a di rekišago mo bekeng.

Nomoro ya dinwamaphodi tšeo di rekišitšwego

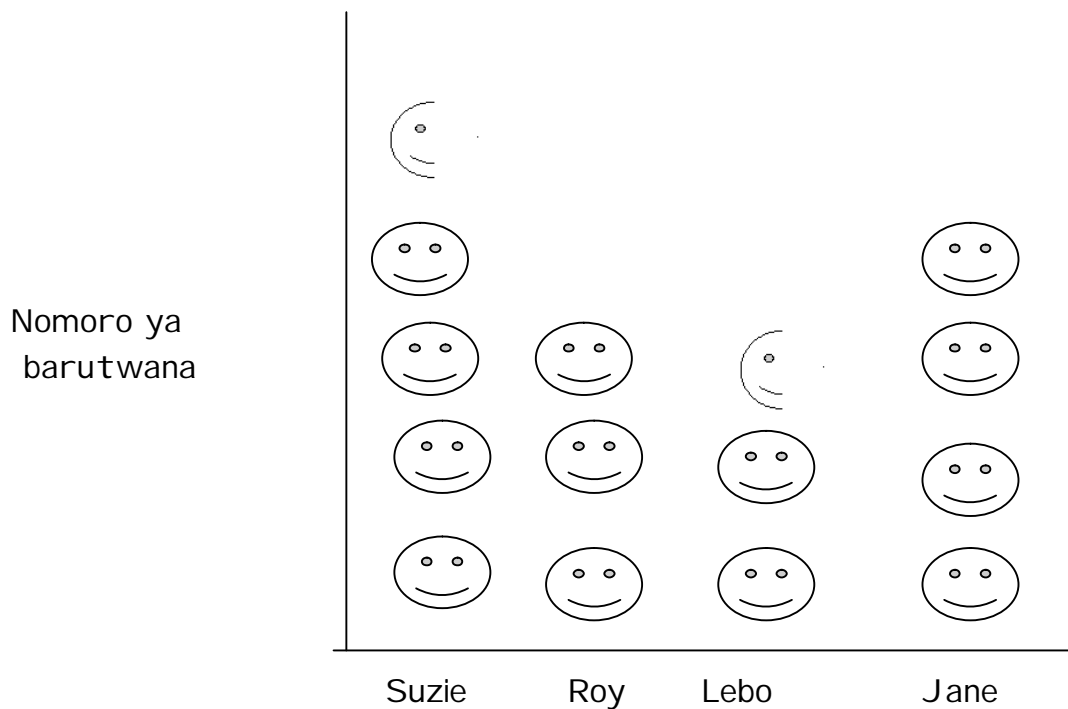

- a. Nomoro ya dinwamaphodi tšeo di rekišitšwego ka Mošupologo ke tšeo _____.
- b. Letsatši leo go rekišitšwego dinwamaphodi tšeo dintši ke _____.
- c. Nomoro ya dinwamaphodi tšeo di rekišitšwego ka Labohlano ke tšeo _____.
- d. Na go rekišitšwe dinwamaphodi tšeo kae ka Labohlano go feta Labone.

2. Pikto kerafo ye e bontšha nomoro ya barutwana ba mphato wa 3 bao ba kgethilego moetapele wa phaphosi ya bona wa 2012.

Sešupo: se emetše barutwana ba 2

Nomoro ya dikgetho tša
moetapele.

- Na ke barutwana ba bakae bao ba kgethilego Lebo?
- Ke mang a hweditšego nomoro e ntšhi ya dikgetho?
- Ke mang a hweditšego nomoro e nnyane ya dikgetho?
- Na ke barutwana ba bakae bao ba kgethilego Lebo le Suzi ge ba hlakane?